

The Project Gutenberg eBook of Ett land i kamp: Dikter, by Jarl Hemmer

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Ett land i kamp: Dikter

Author: Jarl Hemmer

Release date: December 5, 2014 [EBook #47543]

Language: Swedish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETT LAND I KAMP: DIKTER ***

Produced by Tapio Riikonen

ETT LAND I KAMP

Dikter av

Jarl Hemmer

Söderström & C:o, Förlagsaktiebolag, Helsingfors, 1919.

Frenckellska Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri.

Jarl Olof Wegelius,
jägarmajor vid fältartilleriet, tillignas dessa
blad som ett tack för gemensamma
stora stunder.

INNEHÅLL:

FARVÄL TILL IDYLLEN:

Farväl till idyllen.

ETT LAND I KAMP:

Det ruttnar.
Fullbordat.
Den 5. februari 1918.
Det värsta.
Det röda idealet.
Sverige.
De vitas sång.
Hymn.
De fallna.
Den vita våren.

DEN SLAGNE TITANEN:

Den slagne titanen.
Äreporten.

FARVÄL TILL IDYLLEN

FARVÄL TILL IDYLLEN

Farväl, ni blida, doftande idyller,
vi ses väl aldrig mer!
En stormens mörka kör mitt öra fyller,
och blod och brand mitt öga ser.
Det spröda skönhetsken, vårt liv förgyller,
har brunnit ner.

Allt starkare den bittra strängen spinnes
av verklighetens händer på mitt spel.
Sök spela sol, där ingen sol det finnes,
med moln och mörker i din själ!
En världs förtvivlan vare ock mitt sinnes
förlustelsefarväl.

Farväl alltså, ni doftande idyller,
vi ses ej snart igen!
I ödenas och mörkrens myller
går gammal vän så lätt från vän.
En stormig luft min lunga fyller
med sång för män.

DET RUTTNAR

(Senhösten 1917)

Det ruttnar i landet. Stanken står
ur tallösa smittonästen.
Folket förvandlas, allt vidare når
den asiatiska själapesten
Ondskan sår, ondskan sår
frön för den frodiga
vanvettsblodiga
stundande skördefesten.

Hösten viner i mark och skog,
och vildare bli våra dagar.
Bröd ha vi icke, men hat ha vi nog
för alla hungrande magar.
Rätten dog, skränet tog
ropet av värnlösa
liv mot den stjärnlösa
himlen, som skyhöljäd jagar.

När skall du komma, du vilddjursfest,
då helveteseldarna tändas,
då landets sista räddade rest
av heder i blod skall skändas?
Allt vi ägt mest heligt och bäst,
mäktar du härja det,
mäkta vi värja det?
Hur skall den festen ändas?

Säg, skall vårt folks förruttnade kropp
bli gödsel på tidens ängar,
där bättre skall bärgas med tidens lopp
av bättre nationers drängar?
Framtidstro, framtidshopp!
var är din lysande
glimt för ett frysande
bröst, fullt av skorrande strängar?

FULLBORDAT

(Den 27 januari 1918)

Det måste ske alltså. Till landsmansslakten den röda hären går. Tag tacken, fosterland, tag
tack för vakten vid rättens altare i hårda år!

Därute folken land och liv försvara,
men Finland faller för sin egen hand.
Du frågar varför. — Det är följden bara
av lögnen i vårt land.

Hur ha ej hetsare och svartmän smugit
i lögnens ärenden på mullvadsstig!
Nu är fullbordat verket. De ha ljugit
ur jorden fram ett krig.

De bryggde hatets kittel full till randen
och bjödo folket, och det skrek och drack.
Det fick i själen gift, gevär i handen.
Så gjordes folk till pack.

En dag till doms ni alla skola stånda,
ni nidingar, som ljugit kriget fram,
ni, som ert land ha bragt i dödens vånda
och outplånlig skam!

Sänk frihetsfanan, Finland! Och Europa,
sätt äntligt damm för hyllningstalens flod!
Nu dör ett folk, nu rasar allt tillhopa
i kaos och i blod.

DEN 5. FEBRUARI 1918

(Avsedd att uppläsas vid Svenska teaterns festföreställning)

I.

Nu vilar du i vinterns glans, vårt land. Snöhöljda susa sina sakta mässor de djupa skogarna från strand till strand, och bergen lyfta sina vita hjässor profetiskt upp i vinterdagens brand.

Nu faller natten som ett drömmens under, så själiskt skimrande, kring frostig jord, med höga norrsken sprutande från nord, med stilla stjärnskrift över livets stunder, med evighetens storhet tätt inpå. — Så vitt, så högt, så tyst! Blott då och då från frusna hav hörs isens dova dunder.

Nu är den dag då han, vår störste, trädde till oss ur det fördoldas dunkla världar. Och åter landet sig i festskrud klädde, och festsalut ge Finlands alla fjärdar. Nu slår en natt i stjärnljus silverfärg från oss till evighetens kust sin bro, nu buga furorna på milsviid mo och mumla andaktsfulla: Runeberg...

II.

Du store döde, om du kunde vända till oss igen i dessa stormens tider, säg, gräte du av glädje då kanhända, säg, blev din syn ett sår, som brännhett svider? Fritt kallas landet, och där ljud en kör av glädjesångerna, som tanklöst svalla. Fritt kallas det — men lyssna, och du hör de lömska brodermordens salvor knalla.

Se, bygden strålar fri och vit och fager och håller helg inför ditt stora minne, men ingen högtid, ingen gryningsdager är djupast inom dem, som bo därinne. Ty östanvinden kom med pest och sot och frätte hos ditt folk dess själarot och lärde det från hederns vägar vika. Vem bär i skölden svek, och heder vem? Förrädare är hälften utav dem, som kunde allt, blott ej sin ära svika!

Fritt kallas landet, men ett hån är ordet,
om ej ett enigt folk sin trohet svor det.
Nu skälver under frihets jublet sorg.
Ditt folk står vid sitt andra Sveaborg.

Du store döde, var allt stort du såg i detta arma folk en fager villa, en dröm, som tiden härjade så illa, att bittert tragisk blev din ljusa dikt? Var detta arma folk för lätt i vikt, då ödet vägde folken på sin våg? Fanns där ej nog av män med fädrens heder, var det för glesnat i de tappres leder, var alltför skrämmande kosackens pik? Var alltför tättnat ledet av rebeller, var Finlands fana fallen evigt — eller finns än en flik...?

Det är vår offervilja, som skall svara på frågan: vara eller icke vara. Skall väl det folket, som den store drömt så hjärtstarkt, så fritt — skall det gå under för egen hand, förgiftat och fördömt just i sin egen frihets födselstunder! Det får, det skall ej ske! *En* sak förpliktar att icke vika, fastän marken sviktar, men högre svänga tapperhetens bloss: det är den store dödes tro på oss.

Framåt! Framför oss går den ynglingsskara, som visste offersinnet bäst bevara. Den stores ande svävar över den. — Men av oss alla kräves offret än. Här gäller att med arm och hjärta

svara: ännu har landet män!

19.1.18.

DET VÄRSTA

Där ligga vid vägen tre döda sen mer än en veckas tid. Det är ej män, som fått blöda och falla i ärlig strid, det är tre vapenlösa, som ödet råkade fösa i klon på en vilddjurspatrull.

De hade för goda kläder och herrarnas vita hull; då slog man dem och vräkte dem kull och slaktade dem med eder för rättens och frihetens skull.

Nu ha de för litet kläder, till frysande likars tröst, och himmelens alla väder få spela kring herrarnas bröst. En ögonfröjd skall där hävas, så länge "folkviljan" vill; att småningom de begravas skall korpen kanske se till.

Nu gråtes det någonstades i trenne tysta hem. Eller kanhända det bedes i nattens timmar för dem av någon grånad kvinna, som tror att söners villsamma vandring ledes tillrätta med bön av en mor. Eller kanhända en vän, en bror långsamt för hämndens dag beredes. — Vänta, den dagen blir hämnden stor!

Land, då tystnat ha skotten och skriken och segrarna draga hem, då minns dina blodiga landsvägsdiken och offren som legat i dem!

Här såddes en sådd, som giftigt svider i tusen sörjande bröst. Den spirar sig stark, den mognar omsider i sommar och vinter, i vår och höst allt intill sena tider.

Ty sorg över son, som föll för sitt land, är stort och högtidligt stämd. Men den, som slaktats av nidingshand, han ropar ur graven på hämnd.

Så skörda, Finland, allt vad du sått
med tallösa blodigt skriande brott! —
Hur bittra bli gärningar, tankar och ord!
Det största mordet var kärlekens mord.
Nu växer blott hat på din jord.

Febr. -18.

DET RÖDA IDEALET

Du slåss för ideal, du röda hord, det nya Edens lösen är du trogen! Men brända gårdar tala egna ord, och vittnesmål ha mördade i skogen.

Du rovdjur, gör din stämman mänskligt mjuk,
stryk raggen grann med frasernas förgyllning!
Men dina spår förråda att din buk
vill blod och pengar ha till fyllning.

Skrik högt om höga mål i himmelsblått, och hurra för ditt Eden efter mordet! Men mord är mord och brott är brott, så länge människor bo på jorden.

Febr. -18.

Mor Svea stordes, där hon somnat gott från tidens tråkiga och tunga röster. Det var ett vilddjursvrål och skarpa skott och några nödrop borta ifrån öster. Hon gned de sammansovna ögonen och tog en tår och tände sig en pipa. Vad var det? — Ack, en olycksalig vän, det stackars Finland var igen i knipa.

Nu svor mor Svea. Äter blev hon störd av östra grannen — hut han borde veta! Men hur det var, så kände hon sig rörd och drack för Stål och Svärd och vad de heta... Det stackars Finland, vad det dock var kärt, det olycksbarnet ibland Nordens bröder! Det skar i hjärtat. Ack, men man har lärt att bära mycket, fastän hjärtat blöder...

Hon grät en skvätt, hon tänkte: Kanonad
vid egna gränser låter högst allvarligt.
Nu borde något stort här ske — men vad?
Att skicka vapen eller folk är farligt.
Man vet ej vilken följden kunde bli,
om jag det svenska hjältestålet vässer.
Dock bör min broder få min sympati,
och ergo skriver jag en bunt adresser. —

Men dignande i drivor och i blod, med sista skottet skjutet ur gevären, vid Nylands kust en skara svenskar stod förfrusen, svulten, jagad ut i skären. Och Österbottens bönder stodo vakt med blodigt bröst i vilda vintertrakter och höllo stånd emot en övermakt av ryssar och av röda avgrundsmakter.

Än rasar kampen, än är långt till slutet med segerns lön för storsint offermod, än skall här mycket bli på drivan gjutet av troget, tappert, ädelt hjälteblod. Men ett är visst. Förgås vårt land i låga, så har det stridit för sin arvedel. Och dömd är den, som ingenting vill våga, fast bröders liv och eget stå på spel.

Mars -18.

DE VITAS SÅNG

Segra vi måste, segra vi skall!
Landet vi rycka ur dödens famn.
Fosterland, än har du män som ej vika,
 män som ej svika
 ditt smädade namn!
Upp ur förnedring, fador och fall
lyfta dig söner på seniga händer,
upp i det höga, där morgonen tänder
solen, som lyser din framtid en gång.
Fosterland, fosterland, tro på vår sång!

Mörkret vill mörda dig — klyv det, vårt svärd!
fienden fjättra dig — fäll den, vårt skott!
Sak som är sanning och rätt må väl mäktas
 strida och fäkta
 med sak som är brott!
Stode där mot oss av våld en värld,
fosterland, ändå din morgon vi hälsa,
ändå skall sönerns offer dig frälsa.
Fosterland, tro oss, din dag är ej all!
Segra vi måste, segra vi skall!

Mars -18.

Nu segra de vita, nu viker vår natt, nu klarnar vårt himlavalv,
nu går ett befrielsens andedrag ur jorden som blodig skalv.

Nu sopar en vinande vårstorm fram, och giftfyllda töcknen fly.
Du arma, härjade fosterjord, det är som du skapades ny.

Se, siande strör över gravar och grus en solvår sitt gyllene stänk!
Först nu är den vunnen, vår frihetsdag, med offer — och ej som skänk.

Mitt land, du är som en man som stritt med aldrig tröttnande arm
mot mörkrets strypande gasar och sist mot djävuln i egen barm.

Nu står du där sargad och riven i blod, med armen stelad i kramp.
En kamp mot det onda i eget bröst är världens bittraste kamp.

Men höj ditt huvud, mitt tappra land! Nu randas din framtidsdag.
Ty den hör livet och friheten till, som krossat sitt onda jag.

Apr. -18.

DE FALLNA

Stilla, segerlarm och liv som sjuder! Kom, du högtidsfrid!
Sorgens stora, djupa harpa ljuder över storm och strid.
Våren tändar varmt i skyarna sitt bloss,
men i mörka, kulna gravar kallna
stoftan av de tappreste, de fallna
som ha räddat oss.

Mins det, ni, som i de trygga husen bryta lugnt ert bröd,
eder ro är köpt med pris av tusen tappra hjärtans död!
Öppna bladen, hävd, för bragdens gyllne text!
Bonde, du, som gläds åt åkerns gröda,
minns, att det är blodet av de döda
som gav sådden växt!

Ja, det är de fallnas kalla händer, som på blanka svärd
lyfte landet högt bland fria länder. Viska, andevärld,
att ett folk står fritt vid deras gravars rand!
Stora sus i skogar, hundramila,
vagga in i evighetens vila
dem som frälst sitt land!

Apr. -18.

DEN VITA VÅREN

Prolog vid konstnärernas musikalisk-dramatiska soaré å Svenska teatern den 7 maj 1918.

Så blev det vår ändå. Det kunde den ej hindra, den hårda, hemska vinter, som förgått. Nu
drömma kvällarna som förr så blått, och solkristaller över haven tindra. Nu spela källorna en
glad revelj, och ej blott vapnen på dess toner svara, ty skott på skott nu skjuta björk och sälg
i morgonstunderna, de gyllenklara.

Var hälsad, vackra vår, som äntligen kom med allt vi mer ej tordes drömma om!

Ja, det blev vår ändå, men ej för alla, hur solen sina skänker till oss bär. — Gå in i nödens
hem och känn de kalla och tunga skuggorna, som ruva där! Där vrida magra händer sig i

svälten, och skuldlös barnatår där strömmar strid, men det är långt till bröd och skördetid och nakna ligga tegarna och fälten.

Lyss! Genom vårens höga segerkör en underton av snyftningar du hör.

Vårt land är frälst. Vi hade kraft att slå, vi hade kraft till hat, som sprängde bandet. Nu randas daningstid och tid att så för allt vad krigets lie slog i landet. Den ven med blod, med jämmer och fördärv. Nu randas räddningstidens tysta värv. Land skall med lag, men ock med kärlek byggas, att frid i landets samvete må tryggas.

Vår arm må svinga tidens hårda svärd, men hjärtat bringa lidandet sin gärd!

DEN SLAGNE TITANEN

DEN SLAGNE TITANEN

(Oktober 1918.)

Först nu, när nöd och ofärd kom och segervagnen välte så nära målet för en tung, en övermänsklig färd — först nu blev stor i tragisk glans det stora dramats hjälte, och äran, äran har han frälst i kampen mot en värld!

Nu står titanen blödande och böjd inför publiken,
det går applåd och jubelskrän ur sal och galleri.
Han står där ansatt av en värld och av de sista sviken,
så ensam och så oförstådd som någon man kan bli.

Men ännu aldrig spelades på Tellus' slitna tiljor
en dystrare, en mera mörk och svårtydd tragedi.
Vem mäter hela lidandet, vem väger alla viljor
som brottades och brunno och brusto däri?

Gavs detta hav av vända för att denne skulle falla,
som ägde hjälten hela rätt till segerkransens vinst,
som stridit bäst och lidit mest och offrat mer än alla,
men brukat lögnens dunkelspel och hatets vapen minst?

Nej — finnes det en mening i de dystra skådespelen,
som vältra fram med brak och blod på jordens gamla scen,
och gäller något i vår värld den starka, tappra själen
och icke bara vapenmakt och stål och hat och sten —

Då är nog Tysklands hjälteöde högre tänkt och menat än allt som mäts med enkla mått på
vinst och nederlag, då skall dess folk gå banan fram, förbättrat, luttrat, renat mot skörden,
som dess offer sått för framtidens dag.

ÄROPORTEN

Så bruten av bödlarnas gisselslag, så sjuk och till döden trött att hopplöst han dömer sitt eget jag och sargar sitt eget kött, vars hjärteblod jorden drack. — Men *en* finns i vida världen det än som griper hans hand till ett tack.

Nu regna förbittringens pilar i skur på plundrad och vapenlös man, och runt kring en dödsbädd står staternas mur av isande hat och bann. — Dock finns det långt borta i norr en ort, som bryter förbannelsens mur; där öppnar sig festprydd en äreport, som timrats av finländsk fur.

Den porten är liten och låg och trång, men talar sitt språk ändå, ty under dess bågar i blommor och sång de smådade krigare gå, som sprängde så många förtryckareband för länder av främmande blod, men funno ett enda och undanskymt land som gärningens värde förstod.

Vi glömde dock ej vem vi skylla vår tack och varifrån räddningen kom, vi hörde dock ej till det krämarepack, som svängde när vinden slog om. Så låtom oss säga så världen det hör, att långt här i norr står en man, som tackar det Tyskland, som trampas och dör, och annat ej vill och ej kan.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK ETT LAND I KAMP: DIKTER ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States,

we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™

works.

- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and

future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.